

Bomen met toekomst dienen meer dan één doel

Plant bomen uit het landklimaat

*Europese hopbeuk (Ostrya carpinifolia)
in Nijmegen*

Het planten van bomen met toekomst is de norm. Buurtstraatjes daargelaten, is het inmiddels gemeengoed dat stadsbomen een minimale leeftijd van vijftig jaar moeten kunnen bereiken. Welke bomen voldoen aan die eis? Met andere woorden: wat zijn nu eigenlijk bomen met toekomst?

Auteur: Jaap Smit

Simpel gezegd: bomen met toekomst zijn bomen die ook in de stedelijke omgeving een relatief lang leven zijn beschoren. Dat bereiken ze om twee redenen: door soortspecifieke eigenschappen en door maatregelen die de groeiplaats van deze bomen geschikt maken. En omdat toekomstbomen ook nog andere voordelen met zich meebrengen, is het eigenlijk raar dat er nog steeds 'gewone bomen' worden geplant. Maakt onbekend dan onbemind? Betrapt... kennisgebrek over boomsoorten tijdens de planvorming zorgt ervoor dat nog steeds 'gewone bomen' worden geplant. En dat legt een bom onder duurzaam groen.

Aantastingen helpen

Het steeds groter aantal actuele boomaantastingen zorgt ervoor dat de soortenkeuze van bomen iets bewuster plaatsvindt. Weg van de monoculturen waarin Napoleon ons leerde planten. Door een laan niet meer te beplanten met één soort, maar met veel meer soorten, en door selecties te gebruiken, spreiden we het risico. Het aanplanten kan groepsgewijs plaatsvinden, maar ook afwisselend van kruispunt tot kruispunt.

Landschapsarchitecten zijn zover nog niet, maar u en ik hebben de plicht hen uit te leggen dat Leentje straks beter niet langs een lange linde-laan kan lopen. De gevarieerde bomenlaan is in nieuwe ontwerpen de norm. Gevarieerder kiezen kan ook heel subtiel. Neem eens een *Platanus x hispanica* Mr. X, die minder vatbaar is voor bladvlekkenziekte in het late voorjaar: het scheelt een veegronde om het jonge afgevallen blad op te ruimen. De leek ziet het er niet aan af en u bespaart kosten.

Klimaat verandert

Omdat wij nu het klimaat van Parijs van pakweg twintig jaar geleden hebben, moeten bomen zich aanpassen. Natuurlijke zaailingen houden die verandering niet bij. Dat betekent dat autochtoon plantmateriaal inmiddels ordinaire geldklopperij is. Of beter gezegd: een onzinnig achterhoedegevecht. Beter is het om in- en uitheemse exemplaren te kruisen: laat de evolutie weer zijn werk doen. Volgens klimaatscenario's van het KNMI (juni 2014) gaan de klimaatveranderingen gewoon door. Het betekent dat we warmere zomers krijgen. En doordat regen meer in plens-

buien gaat vallen, stroomt het regenwater snel weg en bereikt het de stedelijke bodem niet. Droger en warmer! Een aanslag op de bomen. Onze inheemse bomen kunnen daar niet tegen. Bomen met toekomst zijn in het stedelijk gebied dus bomen die tegen 's zomerse droogte en hitte kunnen. Naast de iep zijn dat opvallend veel bomen die van oorsprong uit een gebied met landklimaat komen. Met die logica is de keuze weer een stuk beperkter en eenvoudiger te maken.

Ook ecologisch is er wat te hale!

Maar dat gezegd hebbend krijg ik het aan de stok met ecologen: "Aan exotische bomen heeft onze fauna niets." Onzin! In dergelijke discussies wordt altijd de inheemse eik aangehaald. Inderdaad: er komen misschien wel 450 soorten insecten op voor. Het zijn echter allemaal vreten-de insecten: de eik wordt aan alle kanten aangevallen door rupsen, boorders en ander voer voor vogels. Maar nectar? Dat is nauwelijks te vinden op de eik. Net als stuifmeel, dat vooral wegvliegt. Nee, dan is de bijenboom (*Tetradium daniellii*) op sommige plekken waardevoller. In de drachtarme

periode (grofweg van de langste dag tot en met februari) levert deze boom vrachten nectar aan bijen, hommels en zweefvliegen. Zo zijn er veel meer exoten te noemen die de Nederlandse fauna ondersteunen. Laten we dus leren ook naar nectarverzamelende insecten te kijken!

Duurzaam planten

Bomen met toekomst leven langer dan hun gewone soortgenoten. Dat kan dankzij een goede groeiplaats. Ik meldde al dat het droger wordt volgens het KNMI. Dat betekent dat de normen voor de groeiplaatsgrootte alleen maar naar boven bijgesteld moeten. Als er geen grondwater beschikbaar is, dan is één m³ groeiruimte per groeijaar vereist. En misschien wordt het over twintig jaar wel 1,5 m³ per groeijaar. Dus, kan een groeiplaats door kabels, leidingen of welke oorzaak ook nu al niet groot genoeg gemaakt worden voor de beoogde boom? Kies dan een boomsoort of -selectie die kleiner blijft: van eer-

Hommels op de bloem van de bijenboom (*Tetradium daniellii*).

Deze rijkbloeiende Aziatische linde (*Tilia insularis*) is een uitstekende drachtplant die ook nog heerlijk geurt.

ste grootte naar tweede grootte. Ga nooit mee in discussies, want wie krijgt het op zijn brood als de boom na een aantal jaren terugvalt in conditie? Juist: de groen- of boombeheerder.

Volop te kiezen

“Maar met alle eisen die aan bomen worden gesteld, is er zo weinig te kiezen,” wordt mij vaak voor de voeten geworpen. En dat is gelukkig niet waar. Voor een vooruitstrevende gemeente heb ik net een inspirerende bomenlijst opgesteld. Daarop staan ongeveer 150 betrekkelijk onbekende boomsoorten van verschillende grootte. De jonge boombeheerder van die gemeente is van mening dat hij na wat zoeken alle soorten die op de lijst staan kan vinden. En hij laat het in de praktijk ook zien. Omdat ik behalve bij gemeenten ook bij veel kleine en grote boomkwekers over de vloer kom, kan ik altijd helpen zoeken. En knellen de aanbestedingsregels of inkoopvoorwaarden? Dan passen we daar in overleg met mijn collega's van Cobra planadviseurs een mouw aan. Hier geldt: waar een wil is en waar vakmensen zitten, is een weg. Met mijn dendrologische achtergrond help ik ze graag op weg.

Met toekomstbomen veel bereikt

Vanaf nu plant u gevarieerd bomen en spreidt daarmee het risico op grootschalige aantastingen. Het aardige is dat u heel veel doelen bereikt onder de noemer van 'Bomen met Toekomst'. Want naast die risicospreiding heeft u bomen die beter groeien en eerder de beoogde functie vervullen, zoals schaduwwerking en het bestrijden van urban heat, en ruimte bieden aan fauna. Door de variatie vallen individuele bomen en boomgroepen meer op. Daardoor ontstaan er highlights in bloei, herfstkleur en stammen. Door die verschillen neemt de betrokkenheid van inwoners bij groen toe, hetgeen uiteindelijk resulteert in een groter budget (...). *Last but not least* doet de vraag naar toekomstbomen een beroep op uw vakkenis. En dat maakt het bomenvak erg leuk!

Vakkenis opdoen

Wilt u uw vakkenis wat opkrikken en nieuwe bomen met toekomst leren kennen? Dan heeft u twee opties. Ten eerste kunt u de cursus 'Bomen met Toekomst' volgen. In een dag leert u de uitgangspunten en het bijbehorende sortiment kennen. Een andere mogelijkheid is de kwekerij-safari. Op één dag bezoeken we vanuit diverse locaties in het land twee of meer boomkweke-

rijen met toekomstbomen. Onderweg in de bus wordt u bijgepraat. Beide activiteiten zijn ook als incompanycursus te boeken.

Lange lindenlaan met diversiteit aan bijenbomen

In een gemeente in Noord-Holland worden in een laantje veertig linden in veertien verschillende soorten en cultivars aangeplant. Langs de doorgaande weg zonder parkeervakken, bloeien de linden nu niet twee weken per jaar, maar zorgt de variatie voor een bloei-periode van bijna tien weken. De wilde bijen en honingbijen verzamelen hun nectar over een langere periode. De nectar hebben zij nodig voor de aanleg van broedkamers, voor de overwintering en als energievoorziening. En denk niet dat die variantie aan linden een rommelige indruk geeft: ook een gevarieerde laan vormt weer een eenheid.

Jaap Smit is teamleider en dendroloog bij Cobra boomadviseurs bv. Cobra is sinds 2000 actief in het groene domein van de openbare ruimte.

Voor vragen over boomonderzoek en gevarieerde boomsoortenkeuze kunt u contact opnemen met Jaap Smit. Hij is bereikbaar op nummer 088 - 26 27 211, per mail: Jaap.Smit@CobraBoomadviseurs.nl en via

@dendroloog

Bedrijf: Cobra boomadviseurs bv
Naam: Jaap smit
Functie: Dendroloog
Plaats: Pijnacker
Omvang: 25 medewerkers

Geschreven onder verantwoordelijkheid van Jaap Smit.